

MARK HADDON

PODIVNÝ PŘÍPAD SE PSEM

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

A pak jsem trochu zauvažoval. Usoudil jsem, že jsem musel tátovi slíbit jenom pět věcí, což bylo:

1. Nevyslovovat doma jméno pana Shearse.
2. Nevyptávat se paní Shearsově, kdo zabil jejího zatraceného psa.
3. Nevyptávat se nikoho, kdo zabil toho zatraceného psa.
4. Neslídít v cizích zahradách.
5. Přestat s tou směšnou pitomou hrou na detektiva.

A zeptat se na pana Shearse nebyla žádná z těch věcí. A když jste detektiv, musíte *riskovat*, a tohle byl **super dobrý den** a to znamená, že to byl dobrý den pro *riskování*, takže jsem řekl, „Znáte pana Shearse?“ což bylo, jako když klábosíme.

A paní Alexanderová řekla: „Ne, to ne. Chci říct, že jsme se zdravili a vyměnili si na ulici pár slov, ale moc jsem toho o něm nevěděla. Myslím, že pracoval v bance. National Westminster. Ve městě.“

A já řekl, „Táta říká, že je to špatný člověk. Nevíte, proč to říká? Je pan Shears špatný člověk?“

A paní Alexanderová řekla, „Proč se mě vyptáváš na pana Shearse, Christopher?“

Nic jsem neřekl, protože jsem nechtěl vyšetřovat vraždu Wellingtona, a to byl důvod, proč jsem se vyptával na pana Shearse.

(HADDON, Mark. *Podivný případ se psem*. Překlad: Kateřina Novotná. Praha: Argo, 2003)

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je asi z první třetiny knihy, když se Christopher dá do řeči s paní Alexanderovou a ona mu prozradí, že jeho matka a pan Shears spolu měli poměr.

Vypravěč příběhu, patnáctiletý chlapec Christopher Boone, spatřil krátce po půlnoci na trávníku své sousedky vidlemi probodnutého psa Wellingtona. Vzal psa do náruče, v tu chvíli se sousedka Shearsová, jeho majitelka, objevila venku a začala křičet. Christophera si odvedla dvojice strážníků na stanici. Zde chlapec vypověděl, že psa nezabil. Na popud paní učitelky Siobhan se rozhodl, že o této události napíše knihu.

Christopher miloval prvočísla, matematiku a fyziku a knihu *Pes baskervillský*. Žil jen s tátou, maminka mu zemřela před dvěma roky na infarkt. Nemohl za ní tehdy do nemocnice ani na pohřeb.

Christopher se rozhodl, že se dá do pátrání po tom, kdo zabil Wellingtona, a vše si zapisoval do své knihy. Obešel několik sousedů, ačkoli kontakt s cizími lidmi neměl rád. Nejsdílnější byla stará paní Alexanderová, která Christophera pozvala na čaj a sušenky. Christopher ale odešel dřív, než stihla občerstvení připravit. Dedukcí potom přišel na to, že nejpodezřelejší osobou je bývalý manžel paní Shearsové. Psa totiž podle něj musel zabít někdo, kdo se chtěl sousedce Shearsově za něco pomstít. Sousedka Alexanderová později Christopherovi prozradila, že jeho matka a pan Shears k sobě měli „velmi velmi blízko“. Christopher si vše zapsal do sešitu, který ale nechal na očích tátovi. Otce neskutečně rozzuřilo, že Christopher pátrá dál, sebral mu sešit, a dokonce ho uhodil. Christopher vzpomínal, jak se kvůli němu rodiče často hádali. Maminka byla výbušná a synovu behaviorální poruchu příliš nezvládala. Někdy to však bylo náročné i pro tatínka.

Když Christopher hledal svůj sešit, našel v otcově pokoji neotevřené dopisy. Písmo mu bylo povědomé. Jeden z dopisů vzal, otevřel a přečetl. Psala ho jeho máma rok a půl poté, co zemřela.

Psal o tom, kde pracuje, jak se má a že žije v Londýně. K dalším dopisům se dostal až za šest dní. Máma psala, proč Christophera opustila a proč odešla právě s Rodgerem Shearsem. Christopher pochopil, že jeho maminka není mrtvá, a utrpěl šok. Táta ho našel v pozvracené posteli, uviděl otevřené dopisy a došlo mu, co se stalo. Snažil se Christopherovi vše rozumně vysvětlit a prozradil mu, že Wellingtona zabil on, protože se s paní Shearsovou pohádali a jemu ujely nervy. Nakonec slíbil, že už mu nikdy nebude lhát, ale Christopher se rozhodl, že uteče z domu a pojedje za mámou do Londýna.

Cesta vlakem byla strastiplná, většinu jí Christopher strávil schovaný za kufry a kvílel. V Londýně ještě musel zvládnout cestu metrem a kus pěšky, nakonec ale našel dům, ve kterém máma a pan Shears bydleli. Pan Shears vůbec nebyl nadšený, pořád se s Christopherovou mámou hádali. Máma se rozhodla, že bude nejlepší, když se s Christopherem vrátí zpátky do Swindonu, i když neměla moc peněz. Christopher si prosadil, že bude psát maturitu z matematiky, a dostal z ní jedničku. Christopherův táta se snažil získat zpátky Christopherovu důvěru, a tak mu koupil retrívra Sandyho. Christopher žil střídavě s mámou i s tátou a plánoval si další zkoušku z fyziky a studia na univerzitě.

- **téma a motiv**

téma: pan Shears

motivy: slib, detektiv, špatný člověk, vražda

- **časoprostor**

prostor: městečko Swindon – dům Boonových, na konci knihy Londýn – byt Judy Boonové a Rodgera Shearse; v úryvku před obchodem ve Swindonu

čas: není přesně určen; autorova současnost (počátek 21. století)

- **kompoziční výstavba**

Knihy je rozdělena do kapitol, které jsou očíslované prvočísly tak, jak jdou za sebou (2, 3, 5, 7, 11...).

Děj je vyprávěn chronologicky s retrospektivními vsuvkami (Christopher vzpomíná na maminku a na dobu, kdy byl malý).

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, román (Christopherovy zápisky připomínají deník, ale data uvedena nejsou; v románu jsou obsaženy prvky detektivky – Christopher vyšetřuje vraždu psa).

- **vypravěč**

Vypravěčem příběhu je sám Christopher Boone = ich-forma. Do jeho vyprávění jsem vloženy dopisy maminky Judy Boonové = ich-forma.

- **postava**

Christopher Boone – patnáctiletý chlapec, zřejmě autista (jeho diagnóza není v knize uvedena), navštěvuje speciální školu, nenávidí žluté a hnědé věci, bojí se cizích lidí, nerozumí skrytým významům slov a grimasám, vlastní krysou Tobiho – pečlivě se o něj stará; je vynikající matematik a fyzik – v tomto ohledu je geniální; miluje knihy A. C. Doylea o Sherlocku Holmesovi; když je v úzkých, zakrývá si uši a kvílí; vyžaduje řád, potřebuje všemu logicky porozumět

Ed Boone – Christopherův otec, pracuje jako opravář; s Christopherem to „umí“, ale někdy mu selžou nervy a on vybuchne; trpí odchodem své manželky Judy; chce pro syna to nejlepší, a tak mu zalže, že maminka zemřela; sblížil se se sousedkou paní Shearsovou, ale rozešli se

Judy Boonová – Christopherova matka, je výbušnější než její manžel, trpí synovou poruchou a pocitem, že není dobrá matka; rozhodla se od manžela a syna odejít; žije s Rodgerem Shearsem v Londýně, ale každý týden píše Christopherovi dopisy

Siobhan – Christopherova učitelka, dovede s Christopherem komunikovat a naučila ho rozumět výrazům tváře, zajímá se o jeho osobní život, snaží se mu vždy pomoci, podporuje ho v psaní knihy a v tom, aby udělal maturitu z matematiky

paní Shearsová – její manžel odešel s Judy Boonovou, ona se snaží vypomáhat Edu Boonovi, ale i pro ni je těžké vyjít s Christopherem

paní Alexanderová – sousedka Boonových, stará paní, která by si s Christopherem ráda povídala; prozradila mu, že jeho matka měla poměr s panem Shearsem

- **vyprávěcí způsoby**

převažuje pásmo vypravěče v ich-formě: Christopher musí mít ve všem řád, v úryvku tedy očísloval sliby, které dal otci, a zvýraznil slova, která jsou podstatná (**super dobrý den**; *riskovat*)
 přímá řeč: Christopher, paní Alexanderová

- **typy promluv**

dialog Christophera a paní Alexanderové

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

slovo hovorové	<i>táta</i>
slovo nespisovné	<i>zatracenýho</i>
slovo hanlivé	<i>neslídít</i>
zvýraznění slov	<i>riskovat</i> (kurziva); super dobrý den (tučně; = den, kdy Christopher spatřil čtyři červená auta za sebou)
slovo expresivní	<i>klábosit</i>

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

výčet	5 slibů daných tátovi
metafora	<i>vyměnili (jsme) si na ulici pár slov</i>

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- konec 20. století, první polovina 21. století

Mark Haddon (*1962)

- Angličan, spisovatel a ilustrátor
  - vystudoval angličtinu v Oxfordu
  - je vegetarián, je ženatý a má dva syny
  - autor 15 knih pro děti, přešel k tvorbě pro dospělé
  - držitel několika ocenění (Whitbreadova cena za rok 2003)
- Červený dům, Pád výletního mola, Problémové partie, Spudveč!; Sviňucha*

- **literární / obecně kulturní kontext**

- současná anglická literatura

Terry Pratchett (1948–2015)

- Angličan, autor humoristických fantasy románů
- příběhy se odehrávají v kraji Zeměplocha

Nick Hornby (* 1957)

- Angličan, prozaik, esejista, editor
  - autor humorně laděných knih o mužích, hudbě a fotbalu (je fanouškem Arsenalu)
- Všechny moje lásky, Jan na věc, Po hlavě*

Joanne Rowlingová (* 1965)

- Angličanka, narozena v Yale
  - první povídku napsala již v šesti letech
  - na vysoké škole studovala francouzštinu, rok pobývala v Paříži
  - po studiích pracovala pro Amnesty International a jako sekretářka v Manchesteru
  - přestěhovala se do Portugalska, učila angličtinu a provdala se za televizního reportéra, s ním má dceru Jessicu
  - po rozpadu manželství se vrátila i s dcerou do Skotska
  - byla nezaměstnaná a psala první díl Harryho Pottera
  - po ohromném úspěchu si koupila luxusní dům a vdala se za lékaře, spolu mají syna Davida a dceru Mackenzie
  - používá jméno J. K. Rowling a pseudonym Robert Galdbraith
  - proslavila se sérií o čarodějnickém učni Harry Potterovi a tím, že se během pěti let stala multimilionářkou
- Harry Potter a tajemná komnata, Harry Potter a vězeň z Azkabanu, Harry Potter a ohnivý pohár, Harry Potter a Fénixův řád, Harry Potter a princ dvojí krve, Harry Potter a relikvie smrti*

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Podivný případ se psem – název napovídá, že se jedná o detektivku, v níž vystupuje pes

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Kniha ukazuje duševní svět chlapce s poruchou chování, což je v současné době (inkluze) aktuální téma.

- **pravděpodobný adresát:**

Kniha je určena mladším i dospělým čtenářům.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Jedná se o autorovu nejznámější knihu, za kterou získal prestižní ocenění Kniha roku 2003.

- **tematicky podobné dílo:**

Ken Kesey – *Vyhoďte ho z kola ven*: hlavní hrdina knihy je pacient v ústavu pro duševně choré

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramaturgií:**

Kniha nebyla zfilmována. V Anglii je možné zhlédnout dramaturgii knihy.